

Ooit alwetend nu kop van Jut

Vroeger had je als docent de status van huisarts. Tegenwoordig ben je haast het noodzakelijk kwaad. Hoe kijken een oude rot en een nieuwkomer aan tegen hun vak? „Ik kreeg ooit een briefje van een moeder. Dat haar zoon van haar geen strafwerk hoefde te maken.”

tekst IVAR HOEKSTRA foto's ANP

Het is augustus 1984 en Martin van der Weerden (toen 29 jaar; nu 64) begint fris en fruitig als docent geschiedenis aan het Bernardinuscollege in Heerlen. „Onvergelijkbaar met hoe het nu eraan toegaat. De meeste mannelijke docenten stonden nog met stropdas voor de klas. Nu zijn er docenten met een knotje in hun haar. Was toen ondenkbaar.” Het was de tijd dat je als docent nog gezag had op grond van je functie. „Jij was de alwetende, de leerling de noviet die onderwezen moest worden. Ook in de lerarenkamer heerste nog strikte hiërarchie. Er was een grote glas-in-loodtafel waar alleen de elite-docenten aan mochten zitten. Toen ik daar als jong broekie aanschouf werd er raar gekeken. Dat was duidelijk niet de bedoeling. Het was net een middeleeuwse elite-maatschappij.” In de klas had je het als docent ook makkelijker

om overeind te blijven. „Er was toch meer ontzag in die tijd. En minder afleiding, mobieltjes waren er nog niet en dat scheelde een stuk hoor. Leerlingen van nu staan voortdurend in contact met die parallelle wereld. Daardoor is het veel lastiger voor ze om te focussen. Het maakt ze heel onrustig. In 1984 kon ik meteen beginnen met de les, nu moet ik ze eerst even vijf minuten laten uitrazen voor ik kan beginnen.”

Eerst een rondje lopen

Voor Michelle Seerden (28) is dat heel herkenbaar. De Weertse kreeg afgelopen juli haar diploma, maar liep afgelopen jaar al stage op het Helmondse Jan van Brabant College waar ze nu een vaste aanstelling als docente Nederlands krijgt. „Tijdens mijn stages merkte ik al dat meteen met de les beginnen niet werkt. Daarom liet ik ze ook eerst even begaan, had ik het met ze over PSV, waar ik fan van ben, of ik liet ze voor een blokkur eerst een rondje lopen om het gebouw om ze rustig te krijgen. Toen ik op de middelbare school zat was dat niet zoveel anders

hoor. Toen had je ook al mobieltjes en was het soms best onrustig in de klas.” Dat het vak docent lang niet meer zoveel aanzien heeft als in 1984 toen collega Van der Weerden begon, beseft ze heel goed. „Toen ik mijn aanstelling kreeg, stuurde mijn vader mij een kaartje met de tekst: 'Je bent nu dus een hulpverlener, opvoeder, politieagent, klagmuur en o ja ook nog leraar'. Ha, ha. Ja, de tijd dat je als docent op een voetstuk werd geplaatst is echt voorbij. Maar dat was al voorbij toen ik zelf nog op school zat. Je moet dit ook niet doen om maatschappelijk aanzien, maar uit passie voor het vak.” Daar is Van der Weerden het helemaal mee eens. Aanzien is leuk en aardig, maar „proberen op leerlingen de liefde voor je vak over te brengen, blijft het allermooiste”. Ook al stuit je dan als docent van nu

Inzet: 1992, leraar voor de klas.
Grote foto: 1984, examenklas vwo.

1976 Start van de campagne 'Melk moet terug naar school'. Kinderen spelen onder leiding van 'Stuif es in'-presentatrice Ria Bremer het 'schoolmelkspel'. Dit was een groot ganzenbordspel, - op het Binnenhof - en speciaal voor deze landelijke actie ontworpen.

1983 Spelletje op de computer tijdens een les op school in computergebruik. Hoe anders gaat het nu, met iPads en digitale schoolborden in het klaslokaal...

1987 Wiskundeles, niet voor iedereen het favoriete vak.

1988 Met de vakanties achter de rug, melden scholieren zich weer bij de boekhandel voor aanschaf of inruil van lesmateriaal.

1990 Het begin van een nieuw schooljaar, altijd een spannend moment...

IN CHINA IS NOG RESPECT

Een schooldag in China begint met het begroeten van de leraar en eindigt met een bedankje voor het lesgeven. Als leerlingen iets aan hun leerkracht willen vragen, noemen ze hem of haar niet alleen bij de naam. Nee, Chinese kinderen zeggen keurig 'leraar Wang'. Als het gaat om respect voor de leerkrachten, moet je in China zijn. Dat land staat op nummer 1 in de Global Teacher Status Index, een onderzoek in 21 landen naar de status van leraren. Of kinderen nu arts of leraar worden, in

China is het aanzien van beide beroepen gelijk. Vijftig procent van de Chinese ouders zou hun kind aanmoedigen om te gaan lesgeven. Hoe anders is dat in Nederland. Vraag een Nederlander waar een basisschool-leraar op de sociale ladder thuishoort en hij komt tussen de boekhouders, secretaresses en verzekeringsagenten uit (plek 69 op een lijst van 138 beroepen). Gaat het je als docent om meer salaris? Ga dan naar Luxemburg. Nergens in Europa krijgen leraren beter betaald.

op meer hobbels. „De mobiele telefoon blijft een lastig iets. Ik heb regelmatig contact met Franse en Belgische scholen en daar zijn ze echt een stuk strenger op het gebruik ervan op school. Ik vind dat wij in Nederland leerlingen teveel ruimte hebben gegeven.”

Pissig

Toen de mobiele telefoon net zijn intrede deed waren docenten nog zonder genade. Wie na meerdere waarschuwingen met zijn mobieltje bleef spelen, kon hem inleveren bij de meester en pas na het weekend weer terugkrijgen. „Maar dat gaf op den duur steeds meer gelazer. Leerlingen en ook hun ouders accepteerden dat niet meer. Dus is nu de regel dat telefoons tijdens de les in de tas opgeborgen moeten zijn. Maar dat ga ik niet iedere les controleren hoor. Het grootste probleem met die mobieltjes vind ik WhatsApp. Daardoor lezen ze steeds minder. Ze zijn vooral bezig met appen en daardoor zie ik dat hun woordkennis achteruit gaat. Ze hebben ook meer

moeite met focus, vergeten heel vaak hun boeken en schriften. Dat was vroeger echt een uitzondering.” Een groot pluspunt: er is nu meer interactie tussen leerling en docent. Van der Weerden: „Toen ik begon was het veel meer eenrichtingsverkeer. Nu hebben ze op Netflix of Discovery Channel iets gezien en dan komen ze zelf met vragen. Zoals laatst na die serie over Tsjernobyl. Dan heb ik het daar graag met ze over. Vaak klopt die informatie van documentaires of op Wikipedia niet helemaal. Ik merk dat het dan soms moeilijk is om ze te overtuigen. Want het staat op internet en dus is het waar. Ja, als ze dan in hun ongelijk blijven volharden kan ik best pissig worden.” De tijd dat wat de leraar doceerde zonder meer voor waar werd aangenomen is voorbij, merkt ook

Michelle Seerden. „Leerlingen zeggen vaker 'ja maar'. Op zich heb ik daar geen moeite mee. Laat ze maar vragen. Maar wel als ik ben uitgesproken. ik wil niet dat ze mij in de rede vallen. Dat vind ik brutaal.” Anders dan in 1984, kom je als docente Nederlands niet meer weg met het op het krijtbord opschrijven van de spellingsregels. „Dat werkt bij leerlingen van nu niet meer. Ik ga het verpakken in een activerende werkvorm: met een escape room en een pubquiz. Anders pikken ze de stof niet op.”

Satanische grijs

Je inleven in de belevingswereld van je leerlingen, het is volgens haar een must. „Wat houdt ze bezig, wat vinden ze leuk? Het scheelt denk ik, dat ik zelf qua leeftijd nog niet zo heel ver van ze afsta en ik zelf ook best energiek, spontaan en druk ben. Dat helpt wel denk ik.” Maar al heeft ze wat ervaring door de stages die ze liep, als ze straks alleen voor een 3 havoklas staat, is dat best spannend. „Dat is natuurlijk wel andere koek dan een brugklas.” Haar plan? Al in

de eerste les piketpaaltjes slaan. „Samen afspraken maken. Ik stel gewoon de vraag 'wat vinden jullie dat ik moet doen als een van jullie zich zus of zo gedraagt?' Dan kan ik ze daar ook aan houden als dat nodig is: 'Jongens, weet je nog wat we afgesproken hebben samen?'” Maar afspraken maken met je leerlingen is leuk en aardig, tegenwoordig moet je als docent ook nog rekening houden met een derde partij: de ouder. Waar die vroeger bijna altijd partij koos voor de lesgever in conflictsituaties tussen docent en leerling, kiest mama of papa nu steeds vaker blind voor het eigen kind. Want hun prins of prinsesje maakt immers geen fouten. Van der Weerden merkt het de laatste jaren ook. „Ik ben niet van het strafwerk geven, maar als een

leerling na waarschuwen blijft etteren, ontkom ik er soms niet aan. Een paar jaar terug kreeg een leerling van mij strafwerk mee. Toen ik hem de volgende les er naar vroeg, overhandigde hij mij met een satanische grijs een briefje van zijn moeder. Zij vond dat haar zoon geen strafwerk verdiende en hij het dus niet hoefde te maken. Ik was verbijsterd. Heb die jongen de klas uitgestuurd en meteen gebeld met zijn moeder: Die bond meteen in, gelukkig doen ze dat meestal wel, maar in 1984 was het echt ondenkbaar dat een ouder de autoriteit van een leraar zo in twijfel zou trekken.” Dat je er in 2019 niet meer vanuit kunt gaan dat jouw wil als leraar wet is, snapt Seerden als nieuweling wel. „De afstand tussen leerling en docent is nu kleiner. Je komt er nu niet meer mee weg te zeggen 'ik ben de docent dus ik heb gelijk'. Als ik fout zit, voel ik mij niets te groot om mij te verontschuldigen aan de klas. En ik zal ook heus wel wat vertellen over mijn leven buiten school. Leerlingen denken vaak dat leraren van een andere planeet komen of zo. Dus ze mogen best weten dat ik voor PSV ben, een vriend en een keeshondje heb.” Jezelf blijven en je niet teveel aantrekken van anderen, is de tip die Van der Weerden aan nieuwe docenten geeft. „Een jonge collega trof ik een keer heel sip aan in het klaslokaal. Het uitleg geven aan de klas ging heel goed, maar het ging altijd mis als de klas het laatste kwartier van de les in groepjes moest werken. Dan werd het chaos. Ik heb haar gezegd 'dan stop je daar toch mee?' Ja, ik weet dat het in groepjes werken op scholen helemaal in is, maar als het bij jou als docent niet werkt, durf er dan vanaf te stappen.” En al heeft het vak allang niet meer het aanzien wat het ooit had, zowel Martin van der Weerden als Michelle Seerden verheugen zich op het nieuwe schooljaar. Van der Weerden: „Als je passie voor je vak hebt en oprechte interesse toont in je leerlingen krijg je ook nu echt wel waardering.” Seerden: „Ik vind het vooral erg uitdagend. Ik krijg zelf een eigen mentorklas! Ja, daar verheug ik mij erg op.”